

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Karlo Balenović, Ana Maria Begović, Lucija Delija, Karlo Kučko, Hrvoje
Njegovec, Karolina Ocvirek i Ana-Marija Šarić

FINtelligent

Zagreb, 2018.

Ovaj rad izrađen je na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu i predan je na natječaj za dodjelu Rektorove nagrade u kategoriji „Nagrada za društveno koristan rad u akademskoj i široj zajednici“ u akademskoj godini 2017./2018.

Sadržaj

| | |
|--|----|
| Sažetak..... | 2 |
| Summary | 3 |
| 1. UVOD | 4 |
| 2. POTREBA ZA PROJEKTOM | 6 |
| 3. ORGANIZACIJA I CILJEVI | 8 |
| 4. REZULTATI ANKETNIH UPITNIKA | 13 |
| 5. PARTNERI I SPONZORI..... | 21 |
| 6. NAGRADE I PROMOCIJA..... | 22 |
| 7. ZAKLJUČAK..... | 28 |
| PRILOG: ANKETNI UPITNICI..... | 29 |
| Popis slika, tablica i grafikona | 30 |

Sažetak

Projekt "FINtelligent" pokrenut je 2017. godine od strane studentske udruge Financijski klub koja 12 godina djeluje na Ekonomskom Fakultetu u Zagrebu. Ideja cijelog projekta vođena je istraživanjem o razini financijske pismenosti koje je provedeno krajem 2015. godine od strane Hrvatske Narodne Banke (HNB) te Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga (HANFA). Rezultati tog istraživanja ukazali su na relativno lošu razinu financijske pismenosti građana Republike Hrvatske pri čemu je prosječna ocjena ostvarena na testu iznosila 11,7 bodova od mogućih 21. U tom kontekstu posebno ranjiva pokazala se skupina mlađih od 19 godina kod kojih je zabilježena najniža razina financijske pismenosti. Cilj ovog projekta je podizanje razine svijesti mladih o važnosti upravljanja osobnim financijama te o podizanju financijske pismenosti srednjoškolaca. Projekt je započeo s početkom akademske godine 2017./2018., a sama predavanja su provedena u razdoblju od ožujka do travnja 2018. godine te je sudjelovalo ukupno sedam srednjih škola s područja grada Zagreba. Kroz interaktivna predavanja nastojalo se pojasniti na koji se način kreira novac, kako pametno upravljati novcem te ih općenito upoznati s osnovnom financijskom terminologijom poput PDVa, bruto i neto plaća, kreditne i debitne kartice i sl.

U provedbi projekta sudjelovali su: Karlo Balenović, Ana Maria Begović, Lucija Delija, Karlo Kučko, Hrvoje Njegovec, Karolina Ocvirek i Ana-Marija Šarić.

Ključne riječi: financijska pismenost, financijska slika pojedinca, kreiranje novca, upravljanje novcem

Summary

The FINtelligent project was launched in 2017 by the Student Association's Finance Club, which operates for 12 years at the Faculty of Economic and Business in Zagreb. The idea of the whole project was guided by the Financial Literacy Measurement conducted at the end of 2015 by Croatian National Bank (HNB) and the Croatian Financial Services Supervisory Agency (HANFA). The results of this study showed a relatively low level. Average grade of financial literacy of the Republic of Croatia was 11.7 points out of the possible 21. The present research results showed that people under the age of 19 have the lowest level of financial literacy. The goal of the whole project is based on raising the level of awareness of the importance of personal finance management on raising financial literacy among high school students. A total of seven high schools in Zagreb participated in the project which was implemented in the period from March to April 2018. Through interactive lectures there is the whole financial picture of an individual closer, clarifying how money is created, how to manage money and generally get familiar with basic financial terminology such as tax, gross and net income, credit and debit cards etc.

Key words: financial literacy, education, financial image of an individual, money management

1. UVOD

Financijska pismenost osnovni je preduvjet životne financijske sigurnosti pojedinca. Svaki pojedinac racionalnim upravljanjem osobnim financijama direktno odlučuje o vlastitoj budućnosti. Jedinstvena definicija financijske pismenosti ne postoji u punom obliku, ali može se objasniti kao kombinaciju znanja, vještina i ponašanja koje su potrebne za donošenje financijskih odluka, a time i ostvarivanje individualne dobrobiti¹.

Pojavom svjetske financijske krize pitanje financijske pismenosti građana nametnulo se kao jedan od temelja buduće dugoročne stabilnosti financijskog sektora ali i gospodarstva u cjelini. Globalna financijska kriza ukazala je kako je problem neadekvatnog upravljanja osobnim financijama kućanstva jedan od ključnih faktora koji je utjecao na dalekosežnost posljedica, ali je također bio i jedan od uzroka same krize.

Hrvatska je također krajem 2008. godine imala usporavanje ekonomskog rasta i padom potrošnje što je rezultiralo padom BDP-a za 5.8% prema podacima DZS-a iz 2009². Prvim kvartalom 2015. godine Hrvatska je i službeno izašla iz recesije, no dugogodišnja recesija ostavila je značajan trag na sve segmente hrvatskog gospodarstva i društva. Jedan od značajnih problema koji je eskalirao u vrijeme krize bio je problem prezaduženosti građana. Razlog tomu bili su krediti s valutnom klauzulom vezanu za euro ili švicarski franak (CFH). U razdoblju velikog gospodarskog rasta 2006. i 2007. godine, krediti s valutnom klauzulom koje su nudile banke, a posebice oni koji su bili vezani za švicarski franak (CFH), bili su izrazito povoljni budući da su imali vrlo niske kamatne stope. Kod kredita s valutnom klauzulom valutni rizik snose građani, on se odobrava i evidentira u valuti ugovora dok se isplata vrši u kunskoj protuvrijednosti po srednjem tečaju HNB-a za valutu ugovora, važećem na dan isplate.³ Zbog promjene tečaja i rasta kamatnih stopa, koje su se u razdoblju od 2007. do 2014. mijenjale četiri puta, građani su morali vraćati rate kredita od kojih su neke bile i više od ukupnih primanja kućanstva. Uzevši u obzir i činjenicu da je to razdoblje obilježeno visokim stopama nezaposlenosti i stagnacijom gospodarstva možemo zaključiti da problem prezaduženosti više nije isključivo problem pojedinca već i sustavno cijelog gospodarstva.

¹ OECD: Measuring Financial Literacy: Questionnaire and Guidance Notes for Conducting an Internationally Comparable Survey of Financial Literacy

² Državni zavod za statistiku: Statističke informacije 2010., Zagreb, 2010., str.44.

³ Hrvatska udruga banaka: <http://www.hub.hr/sites/default/files/mali-bankovni-rjecnik.pdf>

Preko 60% građana vodi samostalno računa o svojim financijskim poslovima, troškovima, financijskoj kupovini te pravovremenom podmirivanju računa i dugova. Međutim, dok takav oprez znači da Hrvati ne riskiraju previše s novcem, izbjegavajući "negativne rizike," isto vrijedi i za "pozitivne" poput ulaganja, kojima nisu skloni ni građani viših prihoda.⁴ Stoga na temelju podataka, koje nam vrlo jasno daje sliku o stanju hrvatskog društva i njihovom stupnju financijske pismenosti, kao i temeljem gore navedenih primjera potrebno je znati kako problem financijske nepismenosti nije isključivo izoliran problem niti ga smijemo tako promatrati. Zaduživanje izvan vlastitih mogućnosti, nerazumijevanje i neinformiranost građana o ostalim financijskim instrumentima i uslugama koje se nude na financijskim tržištima dovodi do nestabilnosti i usporavanja cijelog financijskog sustava ali i gospodarskog razvoja.

Financijska tržišta se, zahvaljujući globalizaciji i razvoju informacijskih tehnologija, sve brže razvijaju i produbljuju stoga je za njihovu pravičnost, otvorenost i učinkovitost sve važnija financijska pismenost građana.⁵ Financijska nepismenost usred intenzivnog razvoja financijskih tržišta jedan je od značajnih problema suvremenoga doba u kojemu živimo. Koliko je problem financijske pismenosti postao prioritet dokazuju i činjenice kako su brojne europske zemlje, poput Velike Britanije, Njemačke, Austrije i Poljske, pokrenule vlastite programe financijskog opismenjavanja svojih građana.

⁴ Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga: <https://www.hanfa.hr/vijesti/04022016-predstavljени-rezultati-istrazivanja-mjerenje-financijske-pismenosti/>

⁵ Štedopis institut za financijsko obrazovanje: <https://www.stedopis.hr/financijska-ne-pismenost-problem-je-novog-doba/>

2. POTREBA ZA PROJEKTOM

Sve veći broj bankovnih proizvoda i usluga, ubrzani način života te sve ranija dobna granica kada se dolazi u kontakt s novcem i njegovim surogatima, predstavljaju neke od glavnih razloga zašto je nužna kvalitetna informiranost i obrazovanost građana.

Kako bi se izmjerile kompetencije građana Republike Hrvatske, njihovo financijsko znanje i primjena tog znanja, 2016. godine provedeno je istraživanje koje je nosilo naziv „Mjerenje financijske pismenosti.“ Istraživanje je provedeno na inicijativu Ministarstva financija, Hrvatske narodne banke i HANFA-e, na način da su se na uzorku od približno 1000 ispitanika istraživale 3 glavne kategorije:

- financijsko znanje – razumijevanje osnovnih ekonomskih koncepata ispitanika;
- financijsko ponašanje – savjesnost ispitanika pri vođenju vlastitih financija;
- odnos prema trošenju novca – tendencija trošenju novca nasuprot štednji

Nakon provedenih ispitivanja i obrade podataka, rezultati su pokazali da je najmanja razina financijske pismenosti prisutna upravo kod najmlađe dobne skupine (mlađi od 19 godina) te najstarije dobne skupine (stariji od 70 godina). Upravo ti rezultati pokazuju da postoji stvarno velika potreba u Republici Hrvatskoj za edukacijama o financijskoj pismenosti stanovništva te da je financijska edukacija mladih u Republici Hrvatskoj prilično zakazala. Potaknuti navedenim rezultatima, pokrenut je projekt „FINtelligent“ u kojem se cilja na najmlađu i ujedno najproblematičniju dobnu skupinu, u nadi promijene sadašnje iznimno loše situacije te poticanje i ostalih na isto.

Projekt "FINtelligent" osmislili su studenti studentske udruge Financijski klub koji je poznat po brojim projektima s ciljem promicanja financijske pismenosti i uključenosti među mladima.

„Financijski klub je specijalizirana studentska udruga osnovana 2005.godine na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Osnovna djelatnost Financijskog kluba je pružanje dodatnog financijskog znanja članovima kroz projekte, radionice i brojne druge zanimljive sadržaje.

Članovi Financijskog kluba promiču financijsku teoriju i praksu te time doprinose stvaranju interesa prema financijama. Klub je za svoj rad primio mnogobrojne Dekanove i Rektorove nagrade, a 2013.godine rad kluba je prepoznala Zagrebačka burza dodjelom nagrade za izniman doprinos edukaciji o tržištu kapitala.

Klub se može pohvaliti mnogim uspješnim projektima, a značajniji projekti su University Trading Tournament, Student Investor te nagrađivani Financijski rječnik. Projekti daju priliku članovima i studentima da prošire svoje znanje i usvoje nove vještine. Consulting Day, Competitiveness Day, Student Investor samo su neke od konferencija koje organizira Financijski klub na kojima su gosti predavači poznate osobe iz financijske prakse. Zbog svega navedenog Financijski klub je prepoznat od studenata, profesora i poduzeća kao pokretač financijske edukacije i platforma budućih financijskih stručnjaka.⁶“

Ovim projektom nastavlja se u navedenom smjeru, a fokus je na one čija je razina financijske pismenosti najniža, a to su upravo srednjoškolci budući da je ključ prosperiteta Republike Hrvatske upravo edukacija mladih. Financijska edukacija srednjoškolaca je nužna, budući da su upravo oni ti koji će se za nekoliko godina intenzivnije susretati s brojnim ekonomskim i financijskim pojmovima i instrumentima. Projektom financijske pismenosti srednjoškolaca nastoji se ukazati na važnost upravljanja osobnim financijama, onima čija je financijska budućnost najneizvjesnija, a to su upravo mladi.

⁶ Udruga Financijski Klub: <http://finance.hr/o-nama/>

3. ORGANIZACIJA I CILJEVI

Projekt "FINtelligent" novi je projekt čiji je razvoj započeo 2017. unutar studentske udruge Financijski klub. Promicanje financijske teorije i prakse te stvaranje interesa prema financijama temeljni su ciljevi udruge. Ovim projektom Financijski klub nastoji napraviti iskorak u promicanju financijske pismenosti među mladima, stoga je projekt namijenjen te prilagođen mladima u dobi od 15 do 19 godina. Cilj projekta je upoznati mlade s osnovnim pojmovima iz područja ekonomije i financija s kojima se svakodnevno susreću, instrumentima koji se pojavljuju na financijskim tržištima te potaknuti ih na razmišljanje i ukazati na važnost racionalnog upravljanja osobnim financijama.

Osobne financije zaseban je tim koji se sastoji od 7 aktivnih članova koji su bili zaduženi za osmišljavanje koncepta projekta, stupanje u kontakt s potencijalnim sponzorima, kontaktiranje i dogovaranje termina sa školama te u samoj realizaciji projekta. Shodno tome, projekt se može podijeliti na tri razvojne faze:

- I. Osmišljavanje koncepta;
- II. Planiranje i organizacija;
- III. Realizacija projekta.

Glavni cilj ovog projekta predstavlja povećanje razine financijske pismenosti srednjoškolaca, a samim time i utjecaj na povećanje opće razine financijske pismenosti svih građana Republike Hrvatske. Navedenim ciljem nastoji se ostvariti kroz niz interaktivno osmišljenih predavanja u prostorima srednjih škola koje su pokazale interes. Na predavanjima se nastojalo što više pojmova potkrijepiti primjerom kako bi ih se lakše shvatilo i zapamtilo. Predavači su u ostvarenju glavnog cilja upotrebljavali znanje i iskustvo koje su stekli tokom dosadašnjeg akademskog obrazovanja te nizom internih predavanja, organiziranih upravo zbog specijalizacije i proširenja ukupnog znanja kako bi se srednjoškolcima prenijele što kvalitetnije informacije.

Predavanje na skroz jednostavan i lako shvatljiv način približava osnovne financijske pojmove s kojima se srednjoškolci svakodnevno susreću ili će se susretati u njihovoj bliskoj budućnosti. Uz navedeni glavni cilj projekta, sporedni ciljevi projekta su sljedeći:

- upoznati srednjoškolce s financijskim tržištem i načinom na koji ono funkcionira;
- učenje o važnosti štednje te poticati racionalnu i pomno promišljenu potrošnju;
- potaknuti sve one koji se interesiraju za ovo područje da ga nastave istraživati i jednog dana postanu stručnjaci;
- izazvati interes za specijaliziranim radionicama koje će se održavati sljedeće godine s ciljem produbljivanja znanja na određenim područjima;
- pružiti odgovarajuća znanja i upoznati ih s najčešćim „klopkama“ financijskog tržišta, kako bi što lakše i bezbolnije mogli sudjelovati na tržištu;
- educirati ih o načinima adekvatnog financijskog informiranja odnosno tražiti i pronaći podatke koji ih interesiraju odnosno gdje tražiti i pronaći podatke koje ih interesiraju (npr. web stranice o pravima za zaštitu potrošača i slične koje su vezane uz financijsku pismenost i osobne financije);
- potaknuti srednjoškolce da kontinuirano prate novosti na financijskom tržištu te da samostalno i svakodnevno rade na sebi i povećanju vlastite financijske pismenosti;

Tim za organizaciju i provedbu projekta čine članovi projektne skupine udruge pod nazivom „Osobne financije“. Projektna skupina osnovana je u akademskoj godini 2017./2018. s ciljem promocije financijske pismenosti hrvatskog stanovništva. Održavanje edukacija o financijskoj pismenosti proces je u koji je potrebno uložiti mnogo truda, rada i vremena. Prilikom pažljive selekcije, provjereno je predznanje članova, njihove prezentacijske vještine te ono najvažnije, njihova volja i želja za učenjem i prenošenjem stečenog znanja na druge.

Nakon selekcije slijedio je dug proces učenja i usavršavanja, što teorijskog dijela, što prezentacijskog. Odabrane su teme o kojima informirati učenike srednjih škola te je svatko od članova skupine dobio određenu temu da o njoj nauči što je više moguće. Potom su održane interne radionice na kojima je svaki član sažeo ono najbitnije o svom području i prezentirao naučeno znanje cijeloj skupini s ciljem da i oni nauče o tom području. Također je uspostavljena suradnja s nekolicinom ekonomskih stručnjaka s nekih drugih fakulteta i s Ekonomskog instituta koji su se pokazali vrlo susretljivima te su nam održali nekoliko internih radionicama na kojima smo naučili puno o područjima njihove specijalizacije. Sljedeći korak uključivao je izradu jedne integrirane prezentacije koja će biti korištena u školama. Svaki od članova imao svoje područje za koje je napravio kratku prezentaciju te su te prezentacije ujedinjene i to je rezultiralo jednom interaktivnom prezentacijom koja na najbolji mogući način prikazuje željena područja i pojave te prenosi znanje.

U međuvremenu, neki od članova imali su zadatak sastaviti bazu podataka o srednjim školama i njihovim kontaktima, kako bi se što prije i što lakše povezali. Nakon izrade baze, uslijedio je možda i najteži dio cijelog projekta, a to je kontaktiranje škola i nalaženje termina koji je odgovarao profesorima, učenicima, ali i organizatorima. Škole su pokazale veći interes za projekt nego što se moglo očekivati te su zahvaljujući susretljivosti i fleksibilnosti uspješno dogovoreni termini održavanja predavanja.

Škole uključene u projekt su:

| |
|---------------------------|
| VII. gimnazija |
| IX. gimnazija |
| X. gimnazija „Ivan Supek“ |
| XIII. gimnazija |
| Gornjogradska gimnazija |
| Trgovačka škola |
| Upravna škola |



Slika 1 Predavanje IX. gimnazija



Slika 2 Predavanje XIII. gimnazija



Slika 3 Učenci Trgovačke škole



Slika 4 Predavanje Trgovačka škola

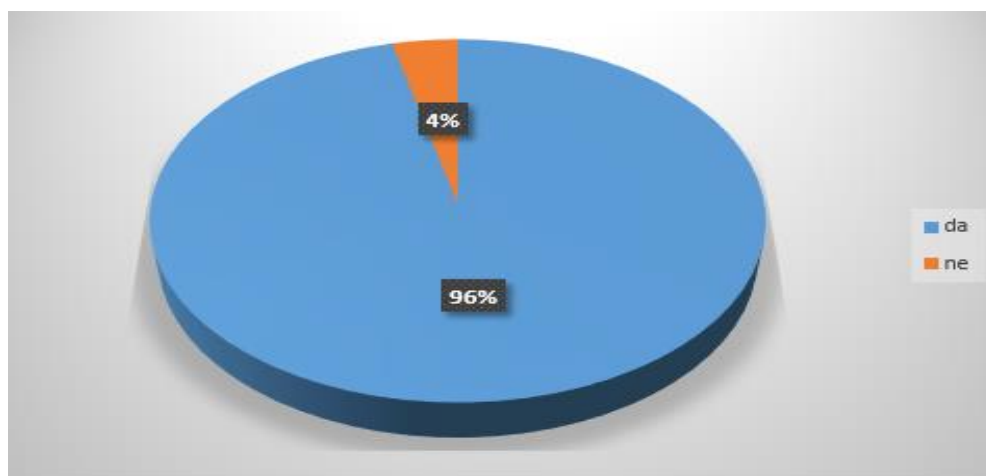
4. REZULTATI ANKETNIH UPITNIKA

Na kraju svakog predavanja učenicima su podijeljeni anketni upitnici koji su se sastojali od 5 kratkih pitanja - 3 zatvorenog tipa i 2 otvorenog tipa gdje su učenici iskazali vlastita razmišljanja o provedenom projektu. Pitanja zatvorenog tipa davala su učenicima mogućnost da izaberu jedno od dva ponuđena odgovora, dok je ostatak pitanja bio otvorenog tipa što je učenicima omogućilo izražavanje vlastitog stava o provedenom projektu i njegovoj korisnosti u cilju financijskog opismenjavanja mladih. Dobiveni odgovori su od velikog značaja za daljnji razvoj projekta jer su ukazali na probleme koje će projektni tim „Osobne financije“ pokušati minimizirati, ali i na mogućnosti razvoja projekta kroz organiziranje zasebnih radionica kroz koje će se svaka tema dublje analizirati rješavanjem zanimljivih poslovnih slučajeva

Anketni upitnik sastoji se od 5 kratkih pitanja jer smo željeli motivirati što veći broj učenika na sudjelovanje, a istovremeno dobiti kvalitetnu povratnu informaciju o korisnosti predavanja.

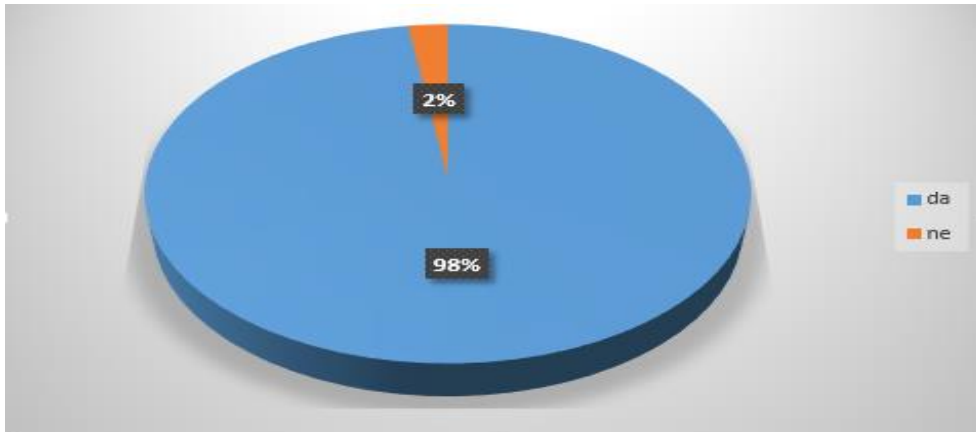
Ispunjen je od strane 447 učenika kroz 7 škola - 5 gimnazija i 2 strukovne škole, u ukupno preko 20 razrednih odjela u periodu od ožujka do travnja.

Na pitanje o zanimljivosti predavanja učenici su odgovorili kako je prikazano na grafikonu ispod. Velikoj većini učenika (96%) predavanje je bilo zanimljivo, dok je 4% učenika ono bilo nezanimljivo. To ukazuje na veliko zadovoljstvo učenika zanimljivošću tema koje smo kroz projekt obradili i na kvalitetu predavača u liku studenata Ekonomskog i Prirodoslovno-matematičkog fakulteta.



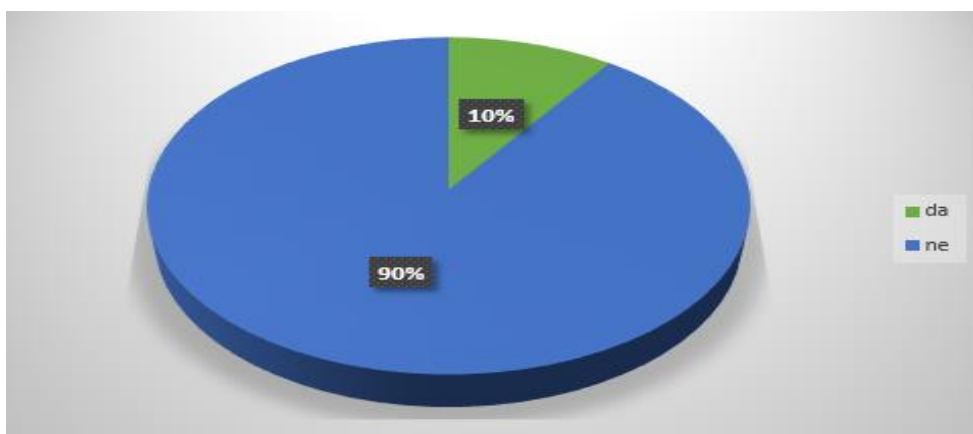
Grafikon 1 Odgovori učenika o zanimljivosti predavanja

Iz odgovora na drugo pitanje, kojim se provjerava korisnost predavanja, vidljivo je da još veći postotak učenika (98%) smatra kako je ovakav način upoznavanja učenika s tematikom ekonomije i financijske pismenosti vrlo koristan. Naime, korisnost ovakvih projekata proizlazi iz potrebe da mladi srednjoškolci prije odlaska na fakultet i samostalnog života nauče kreirati osobni budžet i upoznaju se s osnovnim financijskim pojmovima od neizmjerne važnosti za njihov daljnji život.



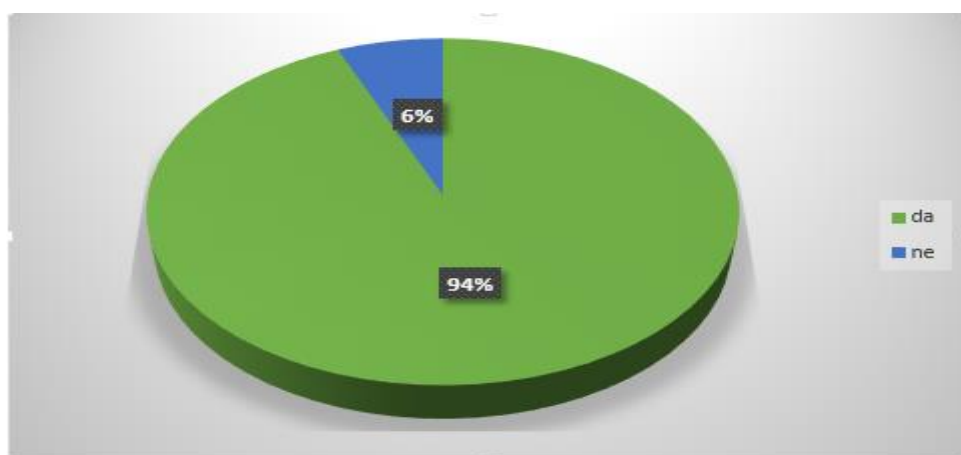
Grafikon 2 Odgovori učenika o korisnosti predavanja

Treće pitanje je bilo kombinacija otvorenog i zatvorenog tipa pri čemu se od učenika tražilo da detaljnije objasne svoj odgovor ako su smatrali kako je potrebno promijeniti nešto u samom predavanju ili prezentaciji. Od ukupnog broja učenika, njih 10% promijenio bi nešto u samoj prezentaciji, odnosno predavanju. Većina njih bi voljela da je prezentacija bila malo duža jer učenici smatraju da je to premalo vremena da se osnovni financijski pojmovi objasne i razumiju. Osim vremena, učenici su željeli da se više govori o drugom mirovinskom stupu, HNB-u, štednji, financijskom tržištu i burzi. Od samih predavača neki učenici očekuju da budu razgovjetniji, glasniji i boljih govornih sposobnosti. Nadalje, očekuje se veća interakcija s učenicima potkrijepljena mnogim primjerima i objašnjenjima, odnosno učenici žele da svaka tematska cjelina bude detaljnije objašnjena.



Grafikon 3 Odgovori učenika o promjeni načina predavanja/prezentacije

U četvrtom pitanju učenike se pita je li je ovakve teme potrebno uvrstiti u škole. Visokih 94% učenika smatra da je potrebno uvesti tematiku financija i financijske pismenosti u osnovno i srednjoškolsko obrazovanje, dok njih 6% smatra da je nepotrebno. Važnost financijske pismenosti je neupitna i bez financijske pismenosti vrlo je teško razumjeti financijske proizvode i njihovu važnost, upitno je donošenje ispravnih financijskih odluka te financijska nepismenost povećava rizik od siromaštva. Financijska pismenost je posebno važna za srednjoškolce, odnosno buduće studente. Upravo zato financijska pismenost je od nemjerljive važnosti za srednjoškolce i njihove roditelje kako bi se na vrijeme pripremili za troškove studiranja, a budući studenti bolje upravljali osobnim financijama.



Grafikon 4 Mišljenja učenika o uvrštavanju ovakvih tema u škole

Peto pitanje je bilo pitanje otvorenog tipa gdje su učenici mogli ostaviti svoje pohvale i kritike na sadašnji koncept predavanja i rada predavača.

Odgovori su bili raznovrsni, a navesti ćemo samo neke od njih:

| |
|---|
| <i>„Bilo je poučno, interesantno i vrlo zanimljivo“</i> |
| <i>„Napokon smo nešto naučili što će nam biti poučno u životu.“</i> |
| <i>„Jako korisna prezentacija. Hvala vam.“</i> |
| <i>„Druželjubivost, profesionalnost i opuštenost predavača.“</i> |
| <i>„Opet se treba održati.“</i> |
| <i>„Bilo je prekul. Molim dođite ponovno! Volim bruto.“</i> |
| <i>„Sjajni ste! Čak je i metodički predavanje osmišljeno.“</i> |
| <i>„Svaka čast.“</i> |

Tablica 1 Povratne informacije učenika

Velika većina komentara vrlo je pozitivna što je najbolji pokazatelj uspješnosti projekta koji je pokrenut s ciljem financijskog opismenjavanja srednjoškolaca. Iako je većina učenika bila puna hvale za projekt i za same predavače, bilo je i učenika koji su imali određene primjedbe te na taj način pomažu u uočavanju grešaka i podizanju ovog projekta na višu razinu sljedeće godine te se više posvetimo temama koje su učenici naveli da ih više zanimaju.

Uz komentare od učenika, dobili smo i komentare nastavnika koji su pomogli u organizaciji u svojim školama te su prisustvovali predavanju. Komentari nastavnika vrlo su pozitivni.

| |
|---|
| <i>„Predavanje i radionica iz financijske pismenosti su bili izvrsni i korisni. Maturanti IX. gimnazije su odlično surađivali sa stručnim, profesionalnim i simpatičnim voditeljima. Kviz na kraju predavanja je pun pogodak, a nagrade su vrlo primamljive. Hvala Vam na svemu i nadam se da se vidimo i sljedeće školske godine.“</i> |
| Tihana Urbić Bujadinović, Prof. IX.gimnazije |

Tablica 2 Povratna informacija IX. gimnazija

| |
|--|
| <i>„Poštovani,</i> |
| <i>ovim bih se putem željela zahvaliti na suradnji studentima studentske udruge Financijski klub koji su sudjelovali u realizaciji predavanja i radionice na temu financijske pismenosti u Trgovačkoj školi Zagreb. Radionica je ispunila svoj cilj te potaknula učenike na dodatna razmišljanja o načinu kontroliranja vlastitog novca kroz osobni proračun. Učenici su ocijenili predavanje i nastup studenata odličnom ocjenom te izrazili želju za ponovnim susretom u budućnosti (na predavanjima srodnih tema).“</i> |
| Ana Špoljarić Trgovačka škola Zagreb |

Tablica 3 Povratna informacija Trgovačka škola

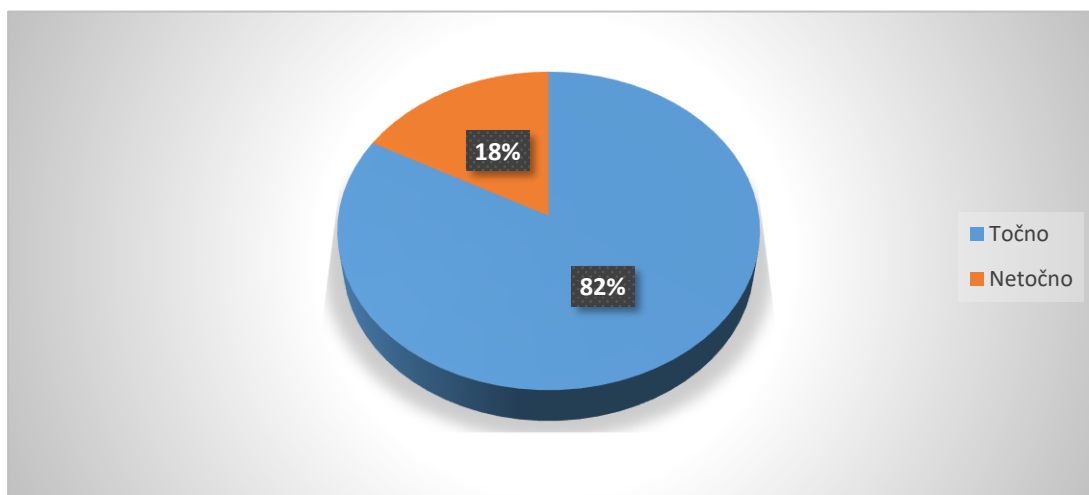
| |
|--|
| <i>„Poštovani,</i> |
| <i>u ime Upravne škole Zagreb zahvaljujem Vam se na jučerašnjem posjetu našoj školi. Kroz poučno, zanimljivo, interaktivno i dinamično predavanje i radionicu naši učenici proširili su svoje znanje o osnovnim pojmovima iz financija i ekonomije. Za svaku pohvalu je vaša inicijativa da upravo srednjoškolskim učenicima, koji su vam kako ste i sami istaknuli bliski po godinama, pomognete u razvijanju njihove financijske pismenosti. Svakako želim istaknuti da ste bili uspješni i svojim primjerom djelovali motivirajuće na naše učenike. Želimo Vam puno uspjeha u Vašem daljnjem radu i veselimo se nekim budućim susretima.“</i> |
| Martina Mišić, nastavnica ekonomske grupe predmeta |

Tablica 4 Povratna informacija Upravna škola

Predavanje je završilo ispitivanjem znanja putem interaktivne platforme Kahoot⁷. Kahoot je intuitivan i jednostavan web alat namijenjen izradi i igranju kvizova. Ovaj interaktivan alat koristi elemente učenja kroz igru i potiče natjecateljski duh kod učenika te tako povećava motivaciju, a prilagođen je svim uzrastima. Učenike koji su prikazali najveću razinu znanja nakon odigranog kviza putem Kahoot platforme nagradili smo vrijednim nagradama sponzora.

Kviz se sastojao od 7 pitanja višestrukog izbora iz 5 tematskih cjelina: novac, proračun, potrošnja, zaduživanje i ulaganje. Učenici su imali na raspolaganju 10 sekundi nakon što pročitaju pitanje za odgovor na svako od postavljenih pitanja. Kvizu je ukupno pristupilo 365 učenika, što je za 82 učenika manje nego što je ispunjenih anketa. Neki od razloga koji su doveli do manjeg broja učenika su: loša internetska veza, odlazak učenika prije kraja zbog reda javnog prijevoza, zajedničko igranje kviza od strane više učenika, ne posjedovanje mobilnih telefona i drugi.

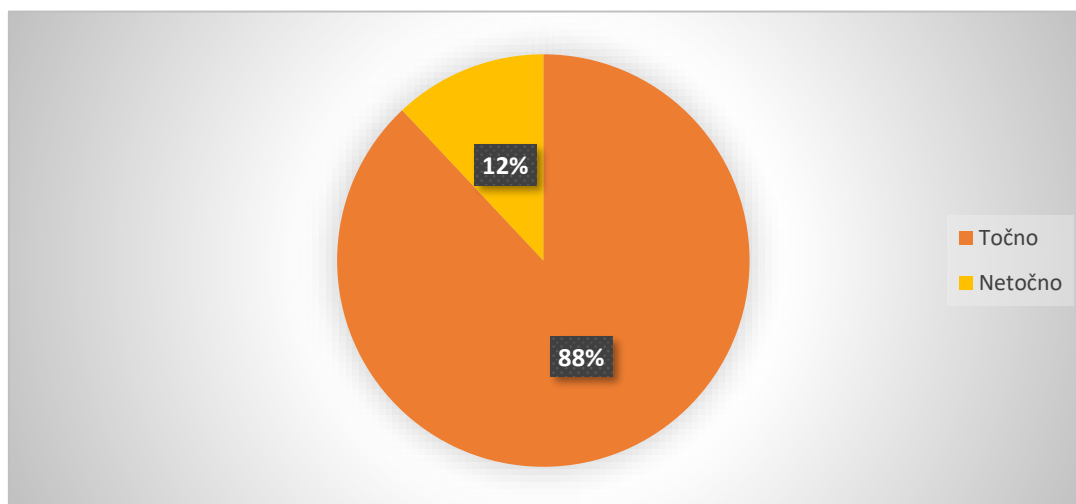
Na prvo pitanje je većina učenika odgovorilo točno. Njih 82,13% odabralo je odgovor **b) želje i potrebe** što je bio ispravan odgovor, dok je njih 17,87% odabralo netočan odgovor.



Grafikon 5 Postotak točnih/netočnih odgovora na 1. pitanje

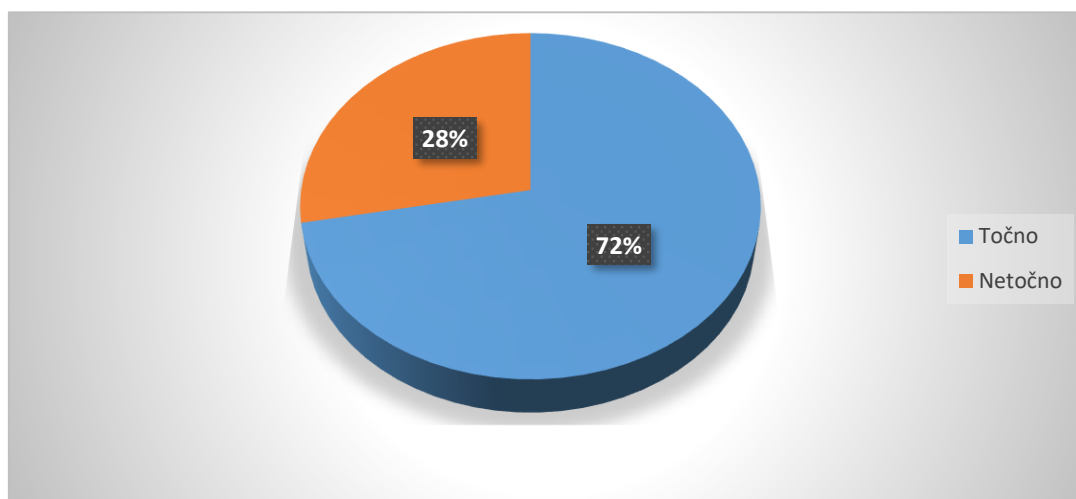
⁷ <https://kahoot.com/welcomeback/>

U drugom pitanju se od učenika očekivao odgovor na pitanje kako se naziva **banka koja nadzire sve ostale banke**. Njih 88,48% prepoznalo je da se točan odgovor skriva pod c) **centralna banka**.



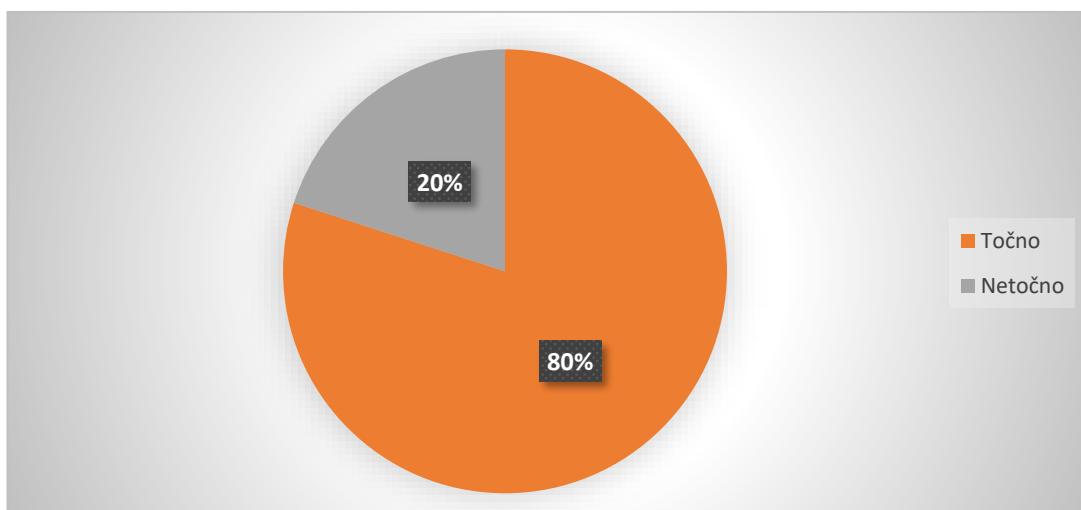
Grafikon 6 Postotak točnih/netočnih odgovora na 2. pitanje

Treće pitanje je od učenika tražilo da prepoznaju koje sve funkcije banke omogućuju kroz svoj rad. 72,49% svih učenika je točno odgovorilo na ovo pitanje i prepoznalo da banke **pružaju sve navedene usluge**.



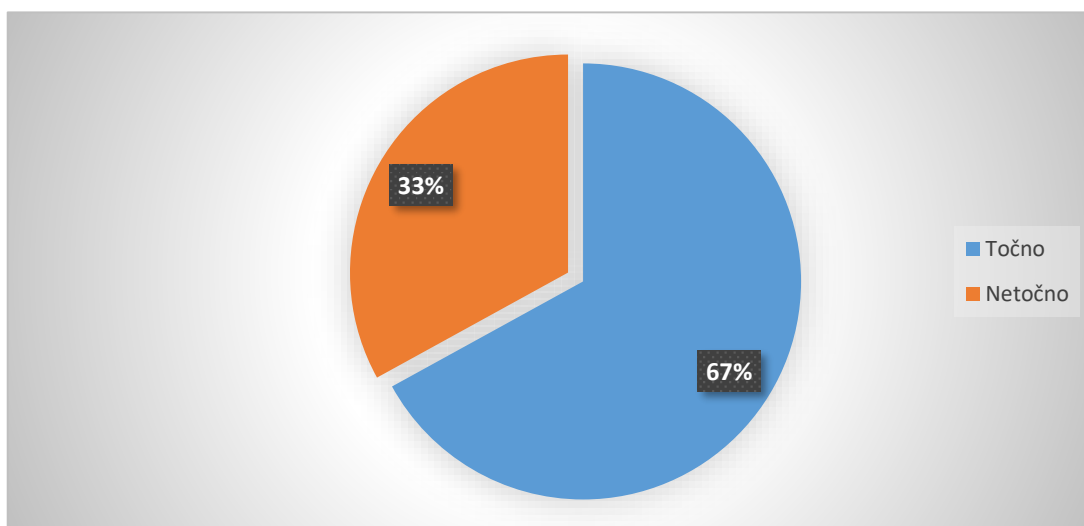
Grafikon 7 Postotak točnih/netočnih odgovora na 3. pitanje

Četvrto pitanje je od učenika tražilo da prepoznaju da se sva redovita primanja(plaće, mirovine) isplaćuju na **tekući račun**. Blizu 80% učenika je točno odgovorilo na ovo pitanje i zaokružilo odgovor pod **b**).



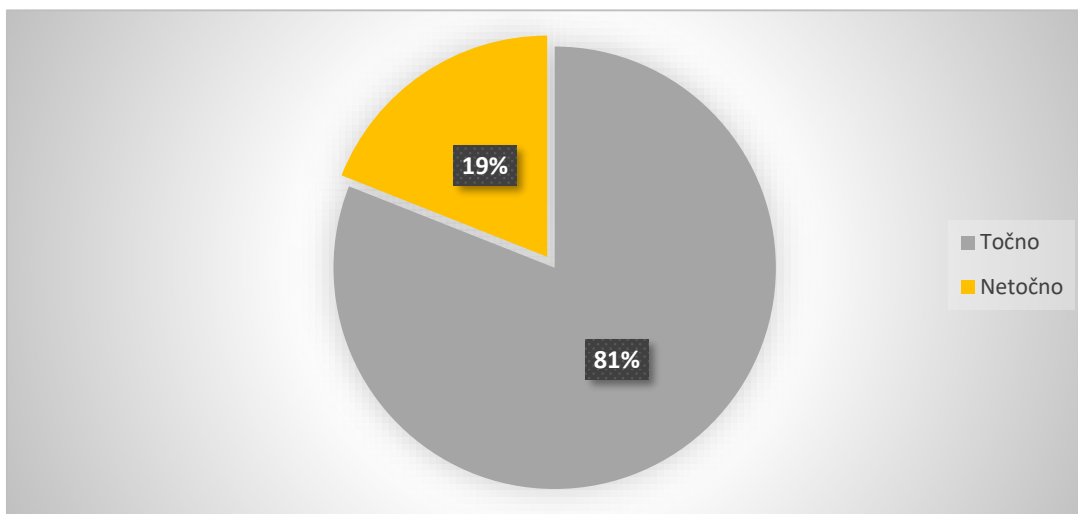
Grafikon 8 Postotak točnih/netočnih odgovora na 4. pitanje

Peto pitanje je od učenika tražilo da primjene naučeno gradivo i na pitanje o **plaći koju mi stvarno dobivamo na naš račun** zaokruže točan odgovor pod **d**). Odgovor pod d) je zaokružilo 67% učenika, dok je njih 33% zaokružilo jedan od ostalih ponuđenih odgovora.



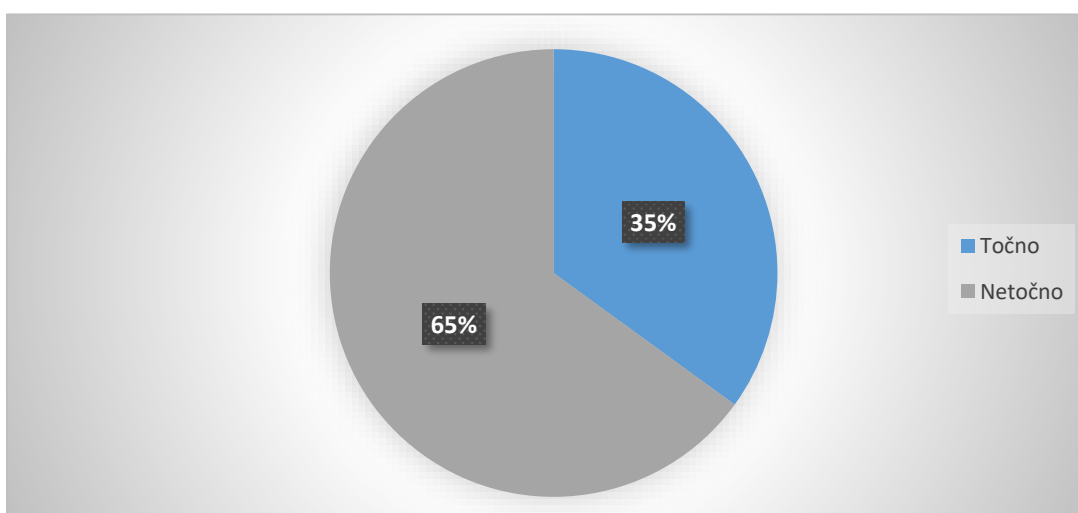
Grafikon 9 Postotak točnih/netočnih odgovora na 5. pitanje

PDV kao kraticu za **porez na dodanu vrijednost** je prepoznalo 80,51% učenika. Šesto pitanje je od učenika tražilo da PDV kao kraticu od poreza na dodanu vrijednost razlikuju od poreza na dohodak što je velik broj učenika prije početka projekta miješao.



Grafikon 10 Postotak točnih/netočnih odgovora na 6. pitanje

Sedmo i posljednje pitanje je donijelo najviše problema za naše učenike. Razlozi tomu su vjerojatno u manjku koncentracije jer je tema fondova bila na kraju predavanja te velika sličnost u ponuđenim odgovorima što je zbunilo učenike jer su se svi pojmovi u nekom trenutku pojavili u predavanju. Samo 35,36% učenika je točno odgovorilo na sedmo pitanje i zaokružilo odgovor c). 64,64% netočnih odgovora je jasan pokazatelj kako je sljedeće godine potrebno jasnije i temeljitije pristupiti temama vezanim uz investicijske fondove.



Grafikon 11 Postotak točnih/netočnih odgovora na 7. pitanje

5. PARTNERI I SPONZORI

Uz Financijski Klub kao udrugu kroz koju su članovi vršili aktivnosti projekta, partner projekta je udruga Štedopis – Institut za financijsko obrazovanje koji nam je ustupio materijale i dodatne informacije i savjete kako bi projekt bio što bolje organiziran. Veliki doprinos oko pripreme predavanja imao je njihov udžbenik „Moj novac, moja budućnost“ za srednje škole odobren od Agencije za odgoj i obrazovanje te je primjeren za korištenje u sklopu fakultativnog predmeta vezanim za financije u školama.

„Štedopis, Institut za financijsko obrazovanje Zagreb je udruga koja uči mlade kako upravljati svojim novcem i kako pokrenuti svoj vlastiti posao. Štedopis su 2015. godine osnovali sveučilišni profesori, znanstvenici, novinari i poduzetnici da zajedno kreiraju inovativne programe financijskog obrazovanja s naglaskom na djecu i mlade kako bi buduće generacije bile financijske uspješne i izabrale poduzetništvo za svoj životni poziv.

Naša misija je stjecanje znanja, vještina i povjerenja za donošenje ispravnih financijskih odluka za osobne, obiteljske ili poslovne potrebe. Naša vizija su financijski pismeni i odgovorni građani i poduzetnici.⁸

Važnu ulogu su imali sponzori koji su osigurali nagrade za najaktivnije sudionike predavanja. Popis sponzora uključuje: Zagrebački Plesni Centar, Muzej Mimara, Hrvatski muzej naivne umjetnosti, Muzej iluzija, Etnografski muzej, Modernu galeriju, KK Cibonu, KK Cedevitu te Studio smijeha.

SPONZORI



Slika 5 Sponzori

⁸ Štedopis: <http://www.stedopis.hr/sto-je-stedopis/>

6. NAGRADE I PROMOCIJA

Najaktivniji sudionici dobili su nagrade za koje su zaslužni prethodno navedeni sponzori, a to je uključivalo ulaznice za muzeje i ulaznice za kazalište i košarkaške utakmice. Također je osiguran za tri škole, prema odabiru organizatora, posjet Modernoj galeriji uz stručno vodstvo i/ili kreativnu radionicu pri čemu su škole dogovarale detalje.

| OGLASNA PLOČA | WEBMAIL |
|--|--|
| <ul style="list-style-type: none">NaslovnicaMapa webaKontaktKako do nas?Informacije za roditelje 2017./18.O školiZa maturanteZa profesoreDogađanjaFoto-galerijaŠkolski odborVažni dokumentiJavna nabavaPonudeNatječaj i za radna mjestaKorisničke postavkeSportPristup informacijamaERASMUS kutakSINDIKATRazredi | <div style="text-align: center;"><h1>Upravna škola Zagreb</h1><h2>Zagreb, Prilaz baruna Filipovića 30</h2></div> <div style="text-align: right;"></div> <p>> Naslovnica</p> <div><h3>Vijesti</h3><h4>Posjet učenika 4.b Modernoj galeriji</h4><p>Autor: Martina Mišić, 24. 4. 2018.</p><p>Za pokazano znanje i aktivno sudjelovanje, tijekom predavanja i radionice u cilju promicanja financijske pismenosti održanog 26. ožujka 2018., projektna skupina „Osobne financije“ nagradila je naše učenike posjetom Modernoj galeriji uz stručno vodstvo i kreativnu radionicu.</p><p>24. travnja 2018. posjetili smo naš nacionalni muzej moderne umjetnosti.</p><p>U središtu Zagreba, u historičističkoj palači Vranyczany građenoj 80-ih godina 19. st, razgledali smo uz stručno vodstvo stalni postav „Hrvatska likovna umjetnost 19. -21. st.“ te se upoznali s djelima slikara, kipara, medaljara i umjetnika novih medija koja svjedoče o vrhuncima hrvatske likovne umjetnosti u razdoblju od 19. do 21. stoljeća. Od klasika poput slikara Vlaha Bukovca, Mate C. Medovića, Miroslava Kraljevića, Josipa Račića, kipara Roberta F. Mihanovića, Ivana Meštrovića, Ive Kerdića, Frana Kršinića i Branislava Deškovića do suvremenih velikana kista, dlijeta i novih medija, nižu se remek-djela pejzažnog, figuralnog i apstraktnog slikarstva, portretne i animalističke plastike te konceptualne umjetnosti, umjetničke fotografije i video-arta. Na kreativnoj radionici koja je uslijedila nakon razgledavanja naši učenici su uživali i u vlastitom likovnom izričaju.</p><p>Moderna galerija pokazala se kao nezaobilazno mjesto za stjecanje i produbljivanje znanja o prošlosti i sadašnjosti hrvatske likovne scene.</p></div> <div><h3>PROJEKT</h3><p>Upravna škola Zagreb je nositelj EU projekta od 2017. do 2019. (u trajanju od 24 mj) u ukupnom iznosu od 807.967,46 HRK u potpunosti financiranim iz Europskog socijalnog fonda.</p></div> |

Slika 6 Nagrada Upravna škola

Uz navedene nagrade sponzora, najaktivniji učenici su dobili i pohvalnice za sudjelovanje za radionicu financijske edukacije.



Slika 7 Učenici s pohvalnicama



Kako sva pozornost ne bi bila usmjerena samo na najaktivnije učenike, školama u kojima je projekt održan dodijeljene su zahvalnice za sudjelovanje u projektu, a profesorima, koji su nam uvelike pomogli u organizaciji i ostvarenju samog projekta, prigodne nagrade sponzora.



Slika 8 Zahvalnica IX. gimnazija

Razvoj i napredak projekta pomno je praćen na Facebook stranici Financijskog kluba. Neke od objava su u nastavku.



Slika 9 Facebook objave Financijskog Kluba

Uz aktivnosti na društvenim mrežama, pozvani smo od strane studentskog portala Studentski.hr, koji je prepoznao naš trud, predstavljanje projekta široj javnosti.



Slika 10 Objava Studentski.hr

Link na članak: <http://studentski.hr/studenti/financije/studenti-ekonomije-mijenjaju-crnu-statistku-ocjena-financijske-pismenosti-hrvata-11-7-bodova-od-21-ukupno>

Škole koje su sudjelovale u projektu također su objavile sudjelovanje i suradnju na svojim web stranicama.

Slika 11 Objava Upravna škola

Slika 12 Objava VII. gimnazija



Slika 13 Zajednička fotografija XIII. gimnazija



Slika 14 Zajednička fotografija Trgovačka škola

7. ZAKLJUČAK

Potreba za ovakvim vrstama projekta sigurno je potrebna što dokazuju i razna istraživanja o znanju iz područja financija u Republici Hrvatskoj. Članovi Financijskog Kluba prepoznali su tu potrebu, ali osim toga traže nove načine prenošenja znanja iz područja. Učenici srednjih škola posjeduju najslabije znanje iz područja i zbog toga je ta skupina pogodna za provođenje projekta. Njihovo obrazovanje temelj je za daljnje životne korake jer će prije ili kasnije postati dio tržišta rada. U takvoj situaciji potrebna su im znanja kako stvoriti optimalnu osobnu financijsku sliku jer će oni biti ti koji samostalno raspolažu i upravljaju novcem kojeg posjeduju i postaju važan ekonomski čimbenik društva.

Pomoću povratnih informacija učenika i nastavnika projekt se planira podići na više razine. Plan je zadržati suradnju sa školama koje su sudjelovale ove akademske godine, ali također i ostvariti suradnju s novima. Tematske cjeline koje su se obrađivale u sklopu ovogodišnjih predavanja bi postale samostalna predavanja. Detaljnijom obradom svake cjeline posebno bi učenicima pružilo puno veću razinu znanja iz područja jer edukacija će se provoditi u nekoliko modula unutar kojih će se razraditi specifična tema iz područja osobnih financija. Takav oblik će zahtijevati još veću interaktivnost i uključenost učenika jer bi uz predavanje o samoj temi bile i uključene studije slučaja (*case study*).

Komentari i rezultati anketa pružaju podlogu za daljnje usavršavanje i stvaranje novih, boljih i suvremenijih načina predavanja, a sukladno tome i veću zainteresiranost i volju učenika za samim sudjelovanjem. Obradeni podaci ukazuju na zainteresiranost učenika, ali još važnije korisnost same edukacije koju smatraju korisnom i potrebnom za uvođenjem u redovnu nastavu. Tu veliku prednost imaju studenti koji drže edukacije jer mogu na opušteniji način svojim, ne puno mlađim, kolegama približiti temu i prenijeti znanje.

Naposljetku, financijska pismenost sigurno pripada u skupinu znanja i vještina potrebnih za daljnje napredovanje i usmjeravanje životnih situacija jer novac, iako nije najvažnija stvar u osobnom životu, sigurno je važan čimbenik kojim usmjeravamo naše puteve. Zbog toga od velike je važnosti posjedovati znanja kojim možemo optimalno raspolagati vlastitim novcem i usmjeravati ga na naše potrebe i želje koje su rezultat našeg samostalnog odabira.

PRILOG: ANKETNI UPITNICI

Anketni upitnik o zadovoljstvu i povratne informacije

| |
|--|
| <ul style="list-style-type: none">• Je li vam predavanje bilo zanimljivo? DA / NE• Smatrate li da je predavanje bilo korisno? DA / NE• Biste li nešto promijenili? DA / NE <p>Ako da, što?</p> <div style="border: 1px solid black; height: 40px; width: 400px; margin: 5px 0;"></div> <ul style="list-style-type: none">• Mislite li da je ovakve teme potrebno uvrstiti u škole? DA / NE• Ukoliko imate komentar/pohvalu/kritiku, molimo vas da napišete ovdje. <div style="border: 1px solid black; height: 40px; width: 400px; margin: 5px 0;"></div> |
|--|

Tablica 5 Anketni upitnik

Kviz provjere znanja preko platforme Kahoot

| |
|---|
| 1) Novac trošimo na naše a) Želje c) Potrebe b) Želje i potrebe d) Hranu i stan |
| 2) Banka koja nadzire sve druge banke naziva se a) Poslovna c) Centralna b) Univerzalna d) Nadzorna |
| 3) Poslovne banke a) Pružaju oblike štednje c) Izdaju kredite b) Ulažu u fondove d) Sve od navedenog |
| 4) Redovni prihodi (plaće, mirovine) se isplaćuju na a) Žiro račun c) Devizni račun b) Tekući račun d) American karticu |
| 5) Plaća koju mi stvarno dobivamo na naš račun naziva se a) Doprinos c) Bruto 2 plaća b) Bruto 1 plaća d) Neto plaća |
| 6) PDV je kratica za a) Porez na dohodak c) Porez na domaće vrijednosti b) Priraz d) Porez na dodanu vrijednost |
| 7) Ulaganjem u investicijski fond možemo zaraditi dobivanjem a) Kamate c) Prinosa b) Prihoda d) Povrata |

Tablica 6 Kviz provjere znanja

Popis slika, tablica i grafikona

| | |
|---|----|
| Slika 1 Predavanje IX. gimnazija | 11 |
| Slika 2 Predavanje XIII. gimnazija | 11 |
| Slika 3 Učenici Trgovačke škole | 12 |
| Slika 4 Predavanje Trgovačka škola | 12 |
| Slika 5 Sponzori..... | 21 |
| Slika 6 Nagrada Upravna škola | 22 |
| Slika 7 Učenici s pohvalnicama | 23 |
| Slika 8 Zahvalnica IX. gimnazija | 23 |
| Slika 9 Facebook objave Financijskog Kluba..... | 24 |
| Slika 10 Objava Studentski.hr | 25 |
| Slika 11 Objava Upravna škola | 26 |
| Slika 12 Objava VII. gimnazija | 26 |
| Slika 13 Zajednička fotografija XIII. gimnazija | 27 |
| Slika 14 Zajednička fotografija Trgovačka škola | 27 |
| | |
| Tablica 1 Povratne informacije učenika | 15 |
| Tablica 2 Povratna informacija IX. gimnazija..... | 16 |
| Tablica 3 Povratna informacija Trgovačka škola | 16 |
| Tablica 4 Povratna informacija Upravna škola | 16 |
| Tablica 5 Anketni upitnik | 29 |
| Tablica 6 Kviz provjere znanja | 29 |
| | |
| Grafikon 1 Odgovori učenika o zanimljivosti predavanja..... | 13 |
| Grafikon 2 Odgovori učenika o korisnosti predavanja | 14 |
| Grafikon 3 Odgovori učenika o promjeni načina predavanja/prezentacije | 14 |
| Grafikon 4 Mišljenja učenika o uvrštavanju ovakvih tema u škole | 15 |
| Grafikon 5 Postotak točnih/netočnih odgovora na 1. pitanje..... | 17 |
| Grafikon 6 Postotak točnih/netočnih odgovora na 2. pitanje..... | 18 |
| Grafikon 7 Postotak točnih/netočnih odgovora na 3. pitanje..... | 18 |
| Grafikon 8 Postotak točnih/netočnih odgovora na 4. pitanje..... | 19 |
| Grafikon 9 Postotak točnih/netočnih odgovora na 5. pitanje..... | 19 |
| Grafikon 10 Postotak točnih/netočnih odgovora na 6. pitanje..... | 20 |
| Grafikon 11 Postotak točnih/netočnih odgovora na 7. pitanje..... | 20 |

Obrazloženje mentora za prijavu studentskog projekta „FINtelligent“ za Rektorovu
nagradu u akademskoj godini 2017./2018.

Financijski klub udruga je koja na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu djeluje već više od 11 godina, a velik dio rada obuhvaćaju projekti vezani uz financijsko obrazovanje i povećanje financijske pismenosti. Osnovna misija kluba je okupljanje studenata sličnih interesa te onih koji žele proširiti svoje znanje izvan okvira gradiva koje se podučava na fakultetu, a ovakav projekt je upravo to i omogućio.

U sklopu projekta FINtelligent u 2017. godini financijska pismenost uspješno je promovirana među srednjoškolcima koji su dobili priliku upoznati osnovnu financijsku terminologiju i osnovne financijske proizvode i usluge. Projekt je od iznimne važnosti obzirom da cilja skupinu stanovnika koja je prema rezultatima provedenih relevantnih istraživanja financijske pismenosti u Republici Hrvatskoj upravo jedna od najmanje pismenih skupina, stoga i jedna od najranjivijih skupina kojoj je potrebno omogućiti sustavno financijsko obrazovanje.

Projekt je pokrenut kako bi se što većem broju srednjoškolaca podignula svijest o važnosti financijskog obrazovanja, financijske uključenosti i razvijanja vještina uspješnog upravljanja novcem. S brzorastućim značenjem financijskog sektora, financijska pismenost postala je iznimno važan segment društva. Smatram da je organizacijski tim „Osobne financije“ upravo prepoznao tu činjenicu te omogućio projekt koji uvelike doprinosi razumijevanju financijskih koncepata među mladima.

Stoga, uvjerenja sam da je organizacijski tim projekta „FINtelligent“ potrebno nagraditi za trud i naporan rad tijekom cijele akademske godine te ovim putem preporučujem projekt za Rektorovu nagradu u akademskoj godini 2017./2018.

Doc. dr. sc. Dajana Barbić

Katedra za financije

Ekonomski fakultet u

Zagrebu